

SDE Analiz

KKTC Siyaseti ve Kıbrıs Sorunu

Doç. Dr. Yılmaz ÇOLAK

Mayıs 2010 - Ankara

SDE Analiz

KKTC Siyaseti ve Kıbrıs Sorunu

Doç. Dr. Yılmaz Çolak
Doğu Akdeniz Üniversitesi Öğretim Üyesi

İçindekiler:

KKTC SİYASETİ VE KIBRIS SORUNU	5
KUZAY KIBRIS'IN SİYASAL YAPISI VE KIBRIS SORUNUNA YAKLAŞIMLAR.....	7
Sağ-Milliyetçi Siyaset	7
Sol-Kıbrısçı Siyaset.....	9
KKTC'DE SİYASİ DÖNÜŞÜM VE NİSAN 2010 CUMHURBAŞKANLIĞI	
SEÇİMİ ÖNCESİ GENEL TABLO	13
DERVİŞ EROĞLU VE KIBRIS SORUNU	17

Özet

Sağ-milliyetçi çizgideki bir lider olan Derviş Eroğlu'nun cumhurbaşkanı seçilmesi ile KKTC ve Kıbrıs sorunu yeni bir döneme girmiştir. Bu seçimler Kıbrıs sorunu ile ilgili uzun süredir devam eden Talat-Hristofyas arasındaki müzakerelerin belirli bir noktaya geldiği, Türkiye'nin AB'ye üyelik müzakerelerinin Kıbrıs sorununa kilitlendiği ve KKTC'nin iç sorunlarının artık yönetilebilir olmaktan çıktığı bir dönemde gerçekleşmiştir.

Kuzey Kıbrıs'ta siyaset ve toplum son on yılda ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçti. Kıbrıs'ın tamamının AB'ye katılma ihtimalinin gündeme gelmesi ile başlayan bu süreçte 2003 yılında, yeni bir siyasi elit grubu, muhalefetteki sol parti CTP-BG'nin seçimlerde birinci parti olması ile birlikte iktidara geldi. 2005 yılında CTP-BG lideri olan Başbakan Mehmet Ali Talat KKTC'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçilmesi ile dönüşüm tamamlanmış oldu. Tekrardan sağ-milliyetçi siyasetin öne çıkmasıyla 2009 yılında yapılan genel seçimleri Derviş Eroğlu liderliğinde merkez sağ parti UBP kazandı ve lideri Nisan 2010'da cumhurbaşkanı seçildi. Bu değişimde uluslararası aktörlerin izalasyonların kaldırılacağına dair sözlerini tutmamaları ve büyük umut bağlanan Talat-Hristofyas arasında cereyan eden müzakerelerden ciddi bir sonuç çıkmaması Kıbrıs Türkleri arasında ciddi bir hayal kırıklığı yarattı.

KKTC'de yeni ortaya çıkan siyasal yapının ve Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu'nun liderliğinin Kıbrıs sorununa çözüm bulma girişimleri üzerinde etkisi olacağı açıktır. Ancak tüm siyasi meşruiyetini ve varlığını Türkiye'ye dayandıran bir siyasi geleneğin temsilcisi olarak Eroğlu'nun Ankara'nın Kıbrıs politikaları ile çelişeceğini ileri sürmek çok güçtür.

Anahtar Kelimeler: UBP, Derviş Eroğlu, KKTC, Kıbrıs sorunu, Kuzey Kıbrıs, CTP-BG, Mehmet Ali Talat, Hristofyas

KKTC Siyaseti ve Kıbrıs Sorunu

Başbakan Derviş Eroğlu, 18 Nisan 2010 gerçekleşen ve 164 bin seçmenin yüzde 77'sinin sandığa gittiği Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin birinci turunda yüzde 50.38 oy oranı ile KKTC'nin üçüncü Cumhurbaşkanı seçildi. Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat ise yüzde 42.85 oy oranına ulaşabildi. Aslında seçimler Kıbrıs sorunu ile ilgili uzun süredir devam eden Talat-Hristofyas arasındaki müzakerelerin belirli bir noktaya geldiği, Türkiye'nin AB'ye üyelik müzakerelerinin Kıbrıs sorununa kilitlendiği ve KKTC'nin iç sorunlarının artık yönetilebilir olmaktan çıktığı bir dönemde gerçekleşmiştir. KKTC'nin yaşaması ve Kıbrıs Türklerinin egemenliğini vurgulayan sağ-milliyetçi çizgideki bir liderin toplum lideri ve dolayısıyla müzakereci olarak seçilmesi, KKTC ve Kıbrıs sorununun yeni bir döneme girmiş olduğunu gösterir. Kıbrıs sorunun geldiği nokta ile Talat ve partisi Cumhuriyetçi Türk Partisi ve Birleşik Güçler'in (CTP-BG) iktidarları dönemindeki uygulamaları cumhurbaşkanlığı seçiminin sonucunu belirlemiştir.

Kuzey Kıbrıs'ta siyaset ve toplum son on yılda ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçti. Bu süreç Kıbrıs'ın ve Türk tarafının da AB'ye katılma ihtimalinin gündeme gelmesi ile başlamış ve Kıbrıs Türkleri arasında ciddi bir alaka uyandırmıştı. 2000'li yılların başlarından itibaren etkili olmaya başlayan bu süreçte 2003 yılında, yeni bir siyasi elit grubu, muhalefetteki sol parti CTP-BG'nin seçimlerde birinci parti olması ile birlikte iktidara geldi. 2005 yılında CTP-BG lideri olan Başbakan Mehmet Ali Talat KKTC'nin kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın yerine KKTC'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçilmesi ile dönüşüm tamamlanmış oldu. 1974 yılından beri iktidarda olan sağ-milliyetçi çizgideki siyasi elitin yerine iktidara gelen bu yeni solcu siyasetçiler 2009 yılında gerçekleşen seçimlere kadar ülkeyi yönetti. 2009 yılında yapılan genel seçimleri Derviş Eroğlu liderliğinde merkez sağ parti Ulusal Birlik Partisi (UBP) kazandı ve tekrardan sağ-milliyetçi siyaset KKTC'de öne çıktı.

KKTC'nin yaşaması ve Kıbrıs Türklerinin egemenliğini vurgulayan sağ-milliyetçi çizgideki bir liderin toplum lideri ve dolayısıyla müzakereci olarak seçilmesi, KKTC ve Kıbrıs sorunun yeni bir döneme girmiş olduğunu bize gösterir.

SDE Analiz

Kıbrıs

6

Bu çalışmada cevap aranan sorular, KKTC siyasetindeki değişim ve dönüşüm süreçlerinin Kıbrıs sorunu ile ne ölçüde ilişkili olduğu ve KKTC’de yeni ortaya çıkan siyasal yapının Kıbrıs sorununa çözüm bulma gayretlerini ne ölçüde etkileyeceğidir.

SDE Analiz

Kuzey Kıbrıs'ın Siyasal Yapısı ve Kıbrıs Sorununa Yaklaşımlar

Kuzey Kıbrıs siyasetinde iki akımın ön plana çıktığı görülür. Birincisi 2003 yılına kadar ülkeyi idare eden sağ-milliyetçi çizgide siyaset yapan Türk milliyetçileri, diğeri ise 2003 yılından 2009 yılına kadar KKTC siyasetinde hakim unsur olan sol partilerin oluşturduğu sol-Kıbrısçı çizgide siyaset yapan Kıbrıs milliyetçileri. Birinci cephe 2003 yılına kadar iktidarda olan merkez sağ UBP ve KKTC'nin kurucu Cumhurbaşkanı Rauf R. Denктаş ile oğlu Serdar Dentaş'ın partisi Demokrat Parti (DP)'den oluşmaktadır. İkinci cephe ise CTP-BG ve Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP) ve ikinci Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'dan (2005-2010) oluşmaktadır.

Sağ-Milliyetçi Siyaset

Kıbrıs Türk milliyetçilerinin söyleminde Kıbrıs Türkleri Türk milletinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu adadaki Türkler için kimliklerini tanımlamada merkezi öneme sahiptir. Ve bu uzun bir mücadele sonucunda korunmuş bir değerdir. Türklerin adadaki varlıklarını açıklarken, EOKA'ya karşı verilmiş olan mücadelenin önemi daima belirtilir. Milliyetçilere göre, bu kahramanca mücadele, Kıbrıs Türk kimliğinin korunmasında ve oluşturulmasında en önemli unsur olarak belirir. İşte bu nedenledir ki; Türk Mukavemet Teşkilatı'nın anıları ve geçmiş yaşanan trajediler ve kahramanlıklar sürekli vurgulanmaktadır. EOKA ve Rumların enosis emeli Kıbrıs Türklerine yönelik bir etnik temizliği ve adadan tamamen sürmeyi amaçlamıştı. Dolayısıyla, 1974 Kıbrıs Barış Harekatı ve 1983 Bağımsızlık İlanı adada Türkler için "yeni ve hür bir hayatın" oluşması anlamına geliyordu.

Kıbrıs Türk milliyetçileri için iki konu çok önemlidir. Birincisi 1974'den sonra yerleşmiş oldukları toprakları, Kuzey Kıbrıs'ı Kıbrıs Türklerinin yurdu olarak vurgulamaları ve güneyi unutmama isteği; ikincisi ise, Rumlar ile tekrardan bir arada yaşamanın imkansızlığıdır. Rum liderlerin adanın tamamının sahiplen-

Türk milliyetçilerinin söyleminde Kıbrıs Türkleri Türk milletinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu adadaki Türkler için kimliklerini tanımlamada merkezi öneme sahiptir. Ve bu uzun bir mücadele sonucunda korunmuş bir değerdir.

SDE Analiz

ri olduklarını vurgulamalarına karşın Türk milliyetçileri daha pragmatik bir yaklaşım ile Kıbrıs Türklerinin sadece KKTC sınırlarına bağlamaya çalışmaktadırlar. Şu çok açık ki; Kıbrıs Türk liderliği için öncelikli olan adada bir şekilde varolmaktır. Bu sebeple, KKTC devleti kuzeyde varolan Osmanlı-İslam eserlerini Kuzey Kıbrıs'ın "Türklüğünü" kurmak için kullanmaktadır. Milliyetçiler, Kıbrıs Türklerinin vatani olarak Kuzey Kıbrıs'ı tarif ederken, onları Türkiye'ye bağlama gayretlerini de sürdürmektedirler. KKTC'de Türkiye'nin tüm milli günleri ve bayramlar resmi olarak kutlanmaktadır.

Kıbrıs Türk milliyetçiliğinin temel düsturlarından bir tanesi, şu anda adada ve gelecekte kurulabilecek muhtemel bir birleşik devlette azınlık konumunun reddedilmesidir.¹ Bu görüşe göre, Kıbrıs Türkleri 1960 Cumhuriyeti'nin anayasa tarafından garanti altına alınmış olan eşit ortağı idi ve Kıbrıs sorununun ancak "iki ayrı devletin oluşturacağı bir federasyon" temelinde çözülebilirdi.² Azınlık konumunun reddedilmesinin dayandığı temel fikir şöyledir: Rumlar adada çoğunlukta olmalarına karşın Türkiye'nin coğrafi yakınlığı, gücü ve tarihi bağları düşünüldüğünde aslında bölgede küçük bir azınlıktırlar. Kıbrıs Türkleri ada üzerinde en az Rumlar kadar hakka sahiptirler.

Türkiye ve onun KKTC'deki varlığı sağ-milliyetçi siyasiler için elzemdir. Hemen hemen her konu Türkiye ile ilişkilendirilip ve onun ile meşrulaştırılmakta ve her alanda sıkı işbirliği kurma gayreti öne çıkmaktadır. 1974 yılına kadar Türk devletinin verdiği destek ve 1974 Barış Harekatı Kıbrıs'ta Türk varlığının mevcudiyetini sağlayan en önemli unsurlar olarak daima vurgulanmaktadır. Temel sloganları: "Türkiye'siz 'Biz bu topraklarda huzur ve güven içerisinde yaşamayız'" olmuştur. Bu bağlamda KKTC'de Türk askerinin bulunmasına Kıbrıs Türklerinin güvenliği açısından çok önem verilmektedir.

Sağ siyasiler Türkiye ile olan bağları daha da güçlendirmek ve adada bir şekilde nüfus dengesi sağlamak için Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a olan göçü teşvik etmişlerdir. Barış Harekatı'nın hemen ardında TC ve Kıbrıs Türk yönetiminin ortak politikası çerçevesinde adaya Türkiye'den göçmenler getirilmiştir. Yaklaşık 20 bin göçmen 1979 yılına kadar adaya getirilmiş ve yaklaşık 5 bin civarında göçmen geri dönmüştür.³ Bundaki amaçlardan birisi de, Kuzey Kıbrıs'taki Türk nüfusu artırmak ve daha güçlü bir ekonomik yapı yaratmak amacıyla yapılmıştır.⁴ İlk gelenlerin tamamına hemen vatandaşlık verilmiştir. Sağ siyasetçiler daha sonraları da göçmenlerin gelmelerini teşvik etmişler ve bir çoğuna vatandaşlık vermişlerdir.

Türkiye ve onun KKTC'deki varlığı sağ-milliyetçi siyasiler için elzemdir. Hemen hemen her konu Türkiye ile ilişkilendirilip ve onun ile meşrulaştırılmakta ve her alanda sıkı işbirliği kurma gayreti öne çıkmaktadır.

SDE Analiz

1 M. O. Samani, Kıbrıs'ta Türk Milliyetçiliği, Lefkoşa: Bayrak Matbaacılık, 1999.

2 Bkz. Facts about Turkish Republic of Northern Cyprus, KKTC Dış İşleri ve Savunma Bakanlığı, Lefkoşa, 2002.

3 M. Hatay, Is Turkish Cypriot Population Shrinking? : An Overview of the Ethno-Demography of Cyprus in the Light of the Preliminary Results of the 2006 Turkish Cypriot Census, Nicosia/Oslo: PRIO, 2007, s. 42.

4 G. İnang, Büyükelçiler Anlatıyor: Türk Demokrasisinde Kıbrıs (1970-1991), İstanbul: Türk İş Bankası Kültür Yay., 2007, 77-80.

Sağ siyasetçilerin iktidarda oldukları dönemlerde Türkiye'den gelen göçmenler ile yerli Kıbrıs Türklerinin aralarındaki bağ Türk milletinin iki parçasının bütünleşmesi olarak değerlendirilmiştir. Bu nedenle Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göçe önem verilmiş ve desteklenmiştir. Anayasada sivil ve siyasal temele yerleştirilmesine rağmen, KKTC vatandaşlığı ağırlıklı olarak etnik-ulusal temelde tanımlanarak geliştirilmiştir ve aynı şekilde Kıbrıs'ın kuzeyi Kıbrıs Türklerinin yeni ve gerçek evi olarak tanımlanmıştır.⁵ İşte bu nedenlerle, 2003 yılına kadar KKTC hükümetlerinin istatistikleri KKTC vatandaşlarının yüzde 99'unu Kıbrıs Türkü olarak tarif ediyordu.⁶ KKTC'nin sağ eğilimli siyasetleri anavatanından gelen tüm göçmenleri Kıbrıs Türk topluluğunun organik bir parçası olarak görüyorlardı. Bununla birlikte KKTC'de sol gruplar karşı görüşü dile getirerek göçmenlerin adaya taşınmasını ve vatandaş yapılmalarını adanın nüfus yapısını ve gerçek Kıbrıslıların kültürünü bozduğunu ileri sürerek onları siyasal tartışmanın odağına yerleştirmişlerdir.

Sol-Kıbrısçı Siyaset

Yukarıda da değinildiği gibi Kıbrıs sorunu ile ilgili en önemli gelişme Kıbrıs Rum Kesimi'nin AB üyeliği sözkonusu olunca meydana geldi. Bu süreçte KKTC'deki Kıbrıs Türk milliyetçiliğine alternatif bir bakış açısı geliştirmiş olan sol gruplar ve partiler yavaş yavaş öne çıkmaya başladılar. Sol eğilimli gruplar Kıbrıs'ı Rumlarla paylaşılan ortak vatan fikrine dayanan Kıbrısçılık ideolojisini savunuyorlardı. Bu yaklaşımın dayandığı temel fikir şu idi: iki topluluk arasındaki toplumsal düzeydeki işbirliği ve geçmişteki birliktelik iki topluluğun bir arada yaşayabileceğini göstermektedir, ama dışardan yapılan müdahaleler adada milliyetçiliği yükseltmiş ve bu birlikteliğin mümkün olmasını engellemiştir. Bu çerçevede 1974 hareketini yapan Türkiye ve Türkiye'den adaya 1974'den sonra gelen göçmenler Kıbrısçılığın ötekileri olarak belirir.⁷ Bu nedenle başından beri KKTC'nin Kıbrısçıları, göçmenlerin adadaki varlığını ve KKTC vatandaşları olmalarını ve "Türkiyesiz" ve "askersizleştirilmiş" Kıbrıs sloganı çerçevesinde Türkiye'nin ve Türk askerinin adadaki mevcudiyetini sorguluyorlardı.

Kuzey Kıbrıs'ta siyaset ve toplum 2000'lerin ilk yılları ile birlikte ciddi bir değişim sürecinden geçmeye başladı. Bu değişim sürecinde Kıbrıs Rum Kesiminin AB üyeliğinin sözkonusu olması ve AB ile diğer uluslararası güçlerden Kıbrıs sorununu çözmek için yoğun baskının başlaması önemli rol oynadı. Ayrıca içte yaşanan ekonomik sorunlarda KKTC siyasetini etkilemeye başladı. Böyle bir ortamda öteden beri müesses nizama eleştirel bir tutum

Anayasada sivil ve siyasal temele yerleştirilmesine rağmen, KKTC vatandaşlığı ağırlıklı olarak etnik-ulusal temelde tanımlanarak geliştirilmiştir ve aynı şekilde Kıbrıs'ın kuzeyi Kıbrıs Türklerinin yeni ve gerçek evi olarak tanımlanmıştır.

5 Y. Çolak, "Reintegration in Cyprus: Nationalism and Citizenship in the RoC and the TRNC", UNU-CRIS Working Paper Series, W-2004/6.

6 Bkz. Facts about Turkish Republic of Northern Cyprus (2002). Aynı şey Kıbrıs Rum kesimi içinde sözkonusuydu. Rum istatistiklerinde Yunanistan'dan ve Eski Doğu Blokundan gelen göçmenler vatandaşlık ve milliyet olarak Kıbrıslı Rum olarak tarif edilmişlerdir.

7 Bkz. Y. Çolak, Citizenship and Identity among Turkish Immigrants in North Cyprus, MiReKoç, 2008.

içinde olan sol gruplar Kıbrıs Türkleri nezdinde kendilerine taban bulmaya başladılar. Mehmet Ali Talat liderliğindeki CTP-BG "çözüm ve AB" sloganı ile bu süreçte öne çıktı. Ve 2003 yılında yapılan genel seçimlerinde yüzde 35 ile 2005 seçimlerinde de yüzde 44.5 ile birinci parti oldu ve koalisyon hükümeti kurdu. Bu yeni bir durum idi, çünkü 2003 yılına kadar yapılan seçimlerin tamamında sol oylar yüzde 40 civarı ola gelmişti. Ve sürecin sonunda CTP-BG lideri Mehmet Ali Talat, Nisan 2005'te yapılan seçimlerin il turunda KKTC'nin kurucu Cumhurbaşkanı Rauf R. Denктаş'ın yerine yüzde 55 oy oranı ile KKTC'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçildi.

Siyasal yapıdaki bu radikal değişimle birlikte yeni bir siyasal elit iktidara geldi. Bu dönüşümün arkasındaki nedenlere baktığımızda, yukarıda değinilen 2001 ekonomik krizi ve AB'ye katılma ihtimalinin ortaya çıkmasına paralel olarak Türkiye'de 2002 yılında iktidara gelen AK Parti'nin desteğini de sayabiliriz. Genel anlamda AK Parti yeni bir Kıbrıs politikası benimsedi.⁸ Bu, Kıbrıs sorunu konusunda hep bir adım önde olma politikasıydı ve bu çerçevede 2004 yılında referanduma sunulan Annan Planı'na Türkiye'de müesses nizamın muhalefetine rağmen destek oldu.

Sonuçta CTP-BG liderliğinde Kıbrıs Türk solu kendi bakış açısını ve programını KKTC'nin resmi politikası olarak uygulayacağı uygun bir zemin buldu. Sol grupların dayandığı ideolojik perspektif Kıbrıscılık olarak belirmektedir.⁹ Bu ideolojik bakış açısında Kıbrıs Türklerini tanımlamada Türk kimliği yerine Kıbrıslılığa çok güçlü bir vurgu vardır. Kıbrıs Türk solunun Kıbrıscılığına göre "Kıbrıslı Rumlar ve Türkler" federal bir sistemde bir arada yaşabilirler; bu amaç doğrultusunda, KKTC ortadan kalkabilir ve yeni bir devlet çatısı altında iç egemenliğe fazla gerek yoktur. Bu genel Kıbrıscılık çerçevesi, CTP'nin programının temel prensiplerinden birisi olarak bahsedilmektedir.¹⁰ Buna ek olarak, programda öne çıkan hususlardan birisi de şu idi: "CTP, KKTC'nin iç işlerine herhangi bir yabancı (Türkiye) müdahaleye karşıdır... CTP, KKTC'nin dış karışmacılıkla, dıştan yönetilmesine karşı etkin bir mücadele verirken sürekli nüfus aktarımlarıyla (Türkiye'den) toplumun Kıbrıslı kimliğinin eritilmesine karşı çıkar, bu süreci kesintiye uğratmak için çaba harcar." "Nüfus aktarımı" ile ilgili şu vurgulanmaktadır: "nüfus aktarımları Kıbrıs Türk Toplumunun iradesinin şekillenmesini engellemekte, varlığını tehlikeye sokmaktadır. Toplumsal dokumuza zarar veren bu kişilere vatan-dışlıklar verilmesi kabul edilemez." CTP programına göre, Türkiye'den gelen bu "nüfus aktarımı" kuzeydeki Kıbrıslı nüfusun göç etmesine ve erimesine yol açmaktadır. Bu bakış açısında Türkiye ve adadaki Türkiyeden gelen göçmenler Kıbrıscılığın Ötekileri olarak belirmektedir.¹¹ CTP iktidara gelince yukarıda bahsedilen ilkeler Türkiye'den gelen göçmenlere yönelik

**Kıbrıs Türk
solunun
Kıbrıscılığına göre
"Kıbrıslı Rumlar
ve Türkler" federal
bir sistemde bir
arada yaşabilirler;
bu amaç
doğrultusunda,
KKTC ortadan
kalkabilir ve
yeni bir devlet
çatısı altında iç
egemenliğe fazla
gerek yoktur.**

SDE Analiz

8 A. A. Çelenk, "The Restructuring of Turkey's Policy toward Cyprus: The Justice and Development Party's Struggle for Power", Turkish Studies, 8/3 (2007).

9 Y. Çolak, "Nationalism and the Political Use of History in Cyprus: Recent Developments", Kasarınlan: Philippine Journal of Third World Studies, 23/2 (2008): 20-45.

10 Bkz. www.ctp-bg.com

11 Çolak, "Nationalism and the Political Use of History in Cyprus", s. 35

politikaların temelini oluşturmuştur.

CTP-BG'nin bakış açısı, sol eğilimli siyasal partilerin ve sivil toplum örgütlerinin oluşturduğu "Bu Memleket Bizim Platformu"nun ortaya çıkmasında bir siyasal ve toplumsal mobilizasyon aracı olarak tam ifadesini bulur. "Bu Memleket Bizim Platformu" ismi, Kıbrıs'ın "onların" yani Türkiyeli Türklerin ve Türkiye'nin olmadığını vurguluyordu. Burda sol gruplar kolektif "bizi" Türkiye'nin tüm politikalarını ötekileştirerek kuruluordu. Kuzey'in Kıbrıslıları açıkça kendilerini "Türkiyelilerden", adadaki göçmenlerden ayırıyorlardı ve Türkiye'nin ada üzerindeki vesayetini reddediyorlardı. Bu vesayet reddi ve Türkiye'nin buradaki varlığından rahatsızlığın ifadesi olan "Türkiye'siz, askersiz Kıbrıs" temel sloganları ola gelmiştir. Kendilerini, "Kıbrıslıları", biricik bir Kıbrıslı kültürüne sahip farklı bir grup olarak tanımlıyorlardı. Kıbrıs'ın bu kültürü "Kıbrıslı Türkleri" "yabancılardan" (Türkiyelilerden) farklılaştırıyordu.¹²

CTP-BG iktidarı döneminde yukarıda tanımlanan ideolojik çerçeveye dayanan bir çeşit "Kıbrıslılaştırma politikasını" özellikle iki alanda uygulamaya koydu. Birincisi bazı devlet kurumlarının Kıbrıslılaştırılması; diğeri de, Türkiye'den gelen göçmenlere yönelik yeni politikanın uygulamaya konulmasıdır. Devlet kurumlarının Kıbrıslılaştırılmasına Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) ve Kıbrıs Türk Hava Yolları (KTHY) iki güzel örneği teşkil etmektedir. Bir devlet-vakıf üniversitesi olan ve hükümetin atadığı kişilerce yönetilen DAÜ, KKTC'nin en eski ve en büyük üniversitesidir. 1986 yılında kurulan ve 1990'lı yıllarda hızla büyüyen DAÜ 2003 yılı itibarıyla 15 bin öğrenciye ulaşmıştı. CTP iktidarı ile birlikte 2004 yılının ilk aylarından itibaren Kıbrıslılaştırma süreci başladı. Bu EUA'nın Mayıs 2007 raporunda çok açık bir şekilde görülür: "2004 yılında DAÜ'nün Kıbrıslılaştırılması, kurumu tüm Kıbrıs'ın bir eğitim merkezi haline getirme amacıyla ile mümkün görüldü ve uygulandı... Bu, başından beri DAÜ üzerinde hakim olan Türk etkisini dengelemek için yabancı öğrencilere ve akademisyenlere yatırım yapmak anlamına geliyordu".¹³ Bu politikanın sonucunda Türkiye'den gelmiş olan 60'a yakın akademisyen DAÜ'den ayrılmıştır; bunların bir kısmı atılmış, bir kısmı da ayrılmaya zorlanmıştır. Ayrıca idareci konumundaki akademisyenler de Kıbrıslı yerliler ile değiştirilmiştir. Diğeri de, KTHY'nin "Kıbrıslılaştırılması"dır. THY'nin ortaklığında kurulmuş ve idaresi THY'nin personelinin kontrolünde idi. CTP önderliğinde hükümet işbaşı yapınca KTHY'nin yapısı sorgulanmaya başlandı ve onun Kıbrıslı Türklerin eline geçmesi gerektiği yönünde propaganda başlatıldı. Daha sonra THY KTHY'yi KKTC hükümeti'ne sattı. Bu olay KTHY'nin "Kıbrıslılaştırılması" olarak kamuoyuna sunuldu.

CTP-BG döneminde diğeri önemli bir gelişme yeni göçmen politikası uygulamaya koyuldu. Bu politika çerçevesindeki ilk uygulama KKTC'ye kimlikle

CTP-BG'nin bakış açısı, sol eğilimli siyasal partilerin ve sivil toplum örgütlerinin oluşturduğu "Bu Memleket Bizim Platformu"nun ortaya çıkmasında bir siyasal ve toplumsal mobilizasyon aracı olarak tam ifadesini bulur.

¹² Bkz. ibid.

¹³ EUA Evaluation Report "Eastern Mediterranean University", May 2007.

SDE Analiz

turist olarak girişler en fazla üç ay ile sınırlanması oldu. Kimlikle girenlere çalışma yasağı getirildi. Çalışmak isteyen pasaportla giriş yapmak ve bir dizi sağlık ve güvenlik kontrollerinden geçmek zorundaydı. Bu politika 2005 yılının başlarından itibaren uygulamaya koyuldu ve Türkiye'den gelmiş olan ve belirlenen kriterlere uymayan binlerce insan sınırlı bir süre içinde adadan ayrılmaya zorlandı; ayrılamayanlar yüksek miktarda ceza ödemeleri gerekiyordu ya da bir daha KKTC'ye girişlerine izin verilmemesi öngörülüyordu. Bütün çalışanlar kayıt altına alınıp "misafir çalışanlara" dönüştürüldü. Beklenmedik bir şekilde inşaat sektöründeki patlama ve güneye çalışmaya giden yerlilerin sayısının artması ile kayıtlı işçilerin sayısı hızlı bir artış gösterdi.

2006 yılında yapılan nüfus sayımı sonrasında "nüfus aktarımı" konusu yeniden tartışılmaya başlandı. Türkiye'den gelen göçmenleri sayısı CTP'nin yayın organı olan Yeni Düzen gazetesindeki yazarlar tarafından sorgulanıyordu. Gazetemenin başyazarı Cenk Mutluyakalı sonuçları şöyle yorumluyordu: "Kaç Kişi Kaldık!.. Ve Yabancılaşma". Ona göre adadaki Türkiyelilerin varlığı KKTC'nin nüfus yapısını bozuyordu ve "Kıbrıslıtürkleri" kendi vatanlarında hem halkına hem de toprağına yabancılaşmış "yabancılar" dönüştürüyordu. Yaptığımız diyor yazar, çocuklarımızı, bedenlerimizi ve kendimizi "bu yabancı halktan" (Türkiyelilerden) uzaklaştırmaktır.¹⁴ Göçmenlere yönelik sol kesimin bu tarz ırkçı bir yaklaşımı onların KKTC toplumunda sosyal ve siyasal dışlanmalarının temel nedeni olarak belirlemektedir. CTP-BG iktidarı döneminde diğer bir gelişme de vatandaşlık konusunda oldu. Muhalefette iken yoğun şekilde kolayca verildiğini iddia ettikleri vatandaşlıkları eleştiriyorlardı. İktidarları döneminde pozisyonlarını korudular ve hatta daha önceden UBP döneminde verilen bin 563 kişinin vatandaşlığını iptal ettiler.¹⁵ Birçok insanın Vatandaşlık Kanunu çerçevesinde hak elde etmesine rağmen CTP iktidarı çok sınırlı sayıda vatandaşlık verdi.¹⁶

2006 yılında yapılan nüfus sayımı sonrasında "nüfus aktarımı" konusu yeniden tartışılmaya başlandı. Türkiye'den gelen göçmenleri sayısı CTP'nin yayın organı olan Yeni Düzen gazetesindeki yazarlar tarafından sorgulanıyordu.

SDE Analiz

¹⁴ Cenk Mutluyakalı, "Kaç Kişi Kaldık!.. Ve Yabancılaşma", Yeni Düzen, 5 Şubat 2007.

¹⁵ Kıbrıs, 19 Nisan 2007.

¹⁶ KKTC Vatandaşlık Kanununa göre KKTC beş yıl kayıtlı bir şekilde bulunanlar doğrudan KKTC vatandaşlığına başvurma hakkı elde ediyordu. CTP bu on yıla çıkarmak için yeni bir yasal düzenleme hazırladı. Bkz. Kıbrıs, 19 Nisan 2007.

KKTC’de Siyasi Dönüşüm ve Nisan 2010 Cumhurbaşkanlığı Seçimi Öncesi Genel Tablo

KKTC siyasetinin ciddi bir değişimden geçmesinde dış faktörler önemli rol oynadı. Birinci ve en önemli dış gelişme 2002 yılında Türkiye’de AK Parti’nin tek başına iktidara gelmesi oldu. AB üyelik sürecinde engel olarak görülen Kıbrıs sorununda artık bir değişim ve çözüm isteyen AK Parti hükümeti KKTC’de yeni siyasi eliti destekledi. Aynı şekilde AB de Kıbrıs sorununu yönetmek için önemli gördüğünden bu yeni siyasi elitin iktidara gelmesinde rol oynadı. Ne var ki, Kıbrıs sorununda gelineen bugünkü nokta “dış güçlerin” KKTC içinde siyasi manevra yapabileceği alanı daraltmıştır. AB, ABD ve İngiltere gibi önemli dış güçlerin Kıbrıs’a yönelik önceki ilgilerinin de artık olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Diğer önemli bir gelişme de, Ankara’nın yakın geçmişte olduğu gibi KKTC’deki siyasi aktörler arasında açıkca taraftan tutan bir tavır takınmayacağını çok açık beyan etmesidir. Kıbrıs Türk halkının hayal kırıklığı ile birleşen bütün bu gelişmeler Nisan 2009’da yapılan KKTC Genel Seçimlerinde muhalefetteki Derviş Eroğlu liderliğindeki milliyetçi söylemleri ile öne çıkan UBP’yi yeniden iktidara taşımıştır. UBP başarılı bir şekilde propogandasını Kıbrıs sorunu endekli yapmadan iktidarın halkın sorunlarını çözmede başarısızlığını vurgulayarak ve günlük reel sorunlara çözüm önerileri ile bir önceki seçimde yüzde 31.6 olan oy oranını yüzde 44’e çıkararak tek başına iktidar oldu. Bununla birlikte CTP-BG’nin 2005 yılında yüzde 44.5 olan oy oranı 2009’da yüzde 29’a düşmüştür. Bu düşüşün nedenleri arasında CTP-BG’nin ekonomik ve sosyal sorunları çözmedeki ve yönetimdeki başarısızlığı ile iktidara yönelik yoğun yolsuzluk söylentilerinin artması sayılabilir. Ama en önemli neden CTP-BG liderliğinin söylemini tamamen Kıbrıs sorununu çözme üzerine oturtması ve bu alanda başarısızlık ile Talat-Hristofyas arasında süren müzakerelerden duyulan kaygı önemli rol oynamıştır. Sonuçta CTP-BG’nin ciddi oranda halk desteğini kaybetmiş olmasının cumhurbaşkanlığı adayı Talat’a yönelik desteğe de olumsuz yansıdığı söylenebilir.

Kıbrıs sorununda gelineen bugünkü nokta “dış güçlerin” KKTC içinde siyasi manevra yapabileceği alanı daraltmıştır.

SDE Analiz

Nisan 2010 cumhurbaşkanlığı seçimlerini etkileyen diğer bir konu da Kıbrıs Türk siyasetinin genel yapısı ve iç dinamikleridir. Başlangıçtan itibaren genel seçimlere baktığımızda, KKTC seçmenin yüzde 60 civarı sağ yüzde 40 civarı sol eğilimli olduğunu görürüz. Bu oranlar ilk defa 2003 ve 2005 Genel Seçimlerinde bozulmuştur ve bu iki seçimde sol oylar yaklaşık yüzde 55 civarı, sağ oylar da yüzde 45 civarı olmuştur. Bu ortamda Mehmet Ali Talat 2005 yılında yapılan Cumhurbaşkanlığı Seçimini ilk turda yüzde 55.6'lık bir oy oranı ile kazanmıştır. Bununla birlikte 2009 Genel Seçimleri ile birlikte sağ oyların oranı tekrardan yüzde 60'ı geçmiştir. Aynı eğilimin büyük ölçüde 18 Nisan 2010 tarihinde gerçekleşen cumhurbaşkanlığı seçimleri için de geçerli olduğu söylenebilir.

Aslında cumhurbaşkanlığı seçimlerinin gündeme geldiği ilk günlerden beri bütün tartışmalar iki aday etrafında dönmüştür. Bunlar Cumhurbaşkanı olan ve sol kesimi temsil eden Mehmet Ali Talat ve sağ kesimi temsil eden Başbakan Derviş Eroğlu olarak belirmiştir. Seçimlerde bu iki aday etrafında bir kutuplaşma olmuştur. Bu iki aday dışında ciddi bir üçüncü aday olarak UBP milletvekili Tahsin Ertuğruloğlu çıkmış ama yeterli ilgiyi görmemiştir.

Mehmet Ali Talat, 1993 yılında CTP-DP koalisyon hükümetinde Milli Eğitim ve Kültür Bakanı olarak adını ilk defa duyurdu. 1996 yılında Özker Özgür'ün yerine CTP genel başkanı oldu. Talat, CTP'nin Aralık 2003 seçimlerinde UBP'yi geçerek yüzde 35 ile birinci parti olması ile Ocak 2004'de Serdar Denktaş'ın partisi DP ile kurulan koalisyon hükümetinde başbakan oldu. Nisan 2004 yılında gerçekleşen Annan Planı referandumunda "Evet" kampanyasının başını çekti. Referandum yüzde 65 evet ile sonuçlandı. Bütün bu gelişmeler Talat'ı siyaseten çok önemli bir konuma getirdi ve 2005 yılında gerçekleşen genel seçimleri partisi rahatlıkla kazandı. Kendisi de iki ay sonra gerçekleşen cumhurbaşkanlığı seçimlerinde başarılı bir şekilde yürüttüğü Kıbrıs sorununa çözüm merkezli kampanyası sonucunda yüzde 55 gibi bir oy ile ilk turda kazanarak ülkenin İkinci Cumhurbaşkanı oldu. Aslında bu sonuçlar doğrudan Kıbrıs sorunu ile ilgili yeni eğilimin sonucuydu. Annan Planı döneminde hem uluslararası güçlerin hem de Ankara hükümetinin Kıbrıs sorununa çözüm bulma arayışları sonucunda KKTC'de mevcut statükonun değişmesine yönelik ciddi bir kamuoyu oluştu. Bu ortam CTP-BG ile bu hareketin lideri olan Talat ön plana çıktı ve böylece KKTC'nin en üst makamına kadar yükseldi.

Talat'ın cumhurbaşkanlığı döneminde KKTC toplumunda ve siyasetinde bir takım değişiklikler meydana geldi. Bu değişikliklerin en önemlisi Kıbrıs sorunu ile ilgili olandı. AB ve diğer uluslararası güçlerin Kıbrıs Türklerine verdikleri sözleri tutmaması ve Türkiye'nin bir adım önde olma politikasına rağmen Kıbrıs sorununun bekleneni aksine Türkiye'nin AB üyeliğini tıkayan bir unsur haline gelmesi hem Kıbrıs Türklerinde hem de Ankara nezdinde hayal kırıklığına yol açtı. Ayrıca Talat'ın "yoldaşı" Rum lideri Hristofyas ile

Seçimlerde iki aday etrafında bir kutuplaşma olmuştur. Bu iki aday dışında ciddi bir üçüncü aday olarak UBP milletvekili Tahsin Ertuğruloğlu çıkmış ama yeterli ilgiyi görmemiştir.

SDE Analiz

yürüttüğü görüşmelerden net bir sonuç çıkmadı. Hatta seçimlerden önce Talat'a destek olmak için anlaşılacak ortak noktaların açıklanması isteği Hristofyas tarafından kabul edilmemiştir.

Mehmet Ali Talat, selefi Dentaş'dan ve rakibi Derviş Eroğlu'ndan farklı bir söylem ile 2005 KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimlerini ilk turda elde ettiği yüzde 55 oy oranı ile kazanmıştı. Diğerlerinin daha çok konfederal bir çözüm önerisi varken Talat 30 yıllık sorunu yumuşak federal bir yapıda çözüme sözü verdi. Dönemin uygun atmosferinden de yararlanarak yürüttüğü bu farklı propaganda ile toplumun çeşitli kesimlerinden oy almayı başardı. Ama Cumhurbaşkanı olduktan sonra bu farklı kesimler ile ilişki kurup başarılı bir şekilde yürütemediği söylenebilir. Sarayı halka açma sözü vermesinin aksine daha da içe kapattı. Kadrosunun tamamını CTP'lilerden oluşturdu ve onlar ile tamamen içe kapanık bir şekilde görüşmeleri yürüttü. Hristofyas bütün görüşmeleri Güney'de halkla paylaşmasına rağmen Talat bu yola başvurmamıştır. Bu da KKTC toplumunun çeşitli kesimlerinde şüpheler yaratmıştır.

Diğer önemli bir gelişme ise 2003 yılında iktidara gelen yeni siyasi elit grubunun KKTC'nin yüzyüze kaldığı ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlara çözümler üretmede ciddi anlamda başarısız olması ve çok kötü bir yönetim sergilemeleri oldu. CTP'nin bu başarısızlığı Cumhurbaşkanı Talat'ı olumsuz yönde etkilemiştir.

Bütün bu gelişmeler Kıbrıs Türklerinde bir içe kapanmaya sebebiyet verdi. Sağ-milliyetçi siyaset yeniden halk nezdinde yükselişe geçmeye başladı. Yukarıda da bahsedildiği gibi, bu durum 2009 genel seçimlerinin sonucunu belirledi ve bu siyasetin etkin temsilcisi olan Eroğlu daha fazla ön plana çıktı. Bu yeni durum Talat'ın Kıbrıs sorununa çözüm bulma odaklı siyasi söyleminin altını boşalttı. Ve 2010 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde kullanabileceği en önemli iki argümanından birisi böylece elinden gitmiş oldu. Talat'ın dayandığı diğer bir önemli koz ise Ankara ve uluslararası toplumun (BM, AB, ABD ve İngiltere) sağladığı destektir. Gerçektende Talat bu destekleri 2003 ve 2005 genel seçimler ile 2005 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde etkin bir şekilde kullanmış ve faydasını görmüştü. Ama aynı destek 2009 yılında partisi CTP'ye de belirli ölçüde var idi, ama çok fazla işe yaramadığı görüldü. Bu nedenlerden dolayı, Talat Ankara desteği arkasında söyleminin yanında seçimlerde kampanyasını ağırlıklı olarak Kıbrıs sorununa çözüm bulabilecek tek lider olduğu söylemine oturttu. Fakat 2010 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde diğer küçük sol partilerin oyu ile de birleşirse bu destek partisinin üzerinde oy almasını sağlayabilir, ama seçmenin genelinin tekardan sağa yönelmesi nedeniyle önceden olduğu gibi seçimi kazandırması çok zordu. Mevcut yapıda Talat ve diğer sol eğilimli adayların toplam oyu yüzde 45 civarı gerçekleşmiştir. Dolayısıyla oy oranı yüzde 42.85'de kalan Talat'ın partisi CTP'nin 2009 seçimlerindeki performansı (yüzde 29)

Gelişmeler Kıbrıs Türklerinde bir içe kapanmaya sebebiyet verdi. Sağ-milliyetçi siyaset yeniden halk nezdinde yükselişe geçmeye başladı.

SDE Analiz

ile yaklaşık olarak örtüştüğü görülmektedir. Talat'ı destekleyen TDP yüzde 6.8, ÖRP yüzde 6.2 ve BKP yüzde 2.5 oy almışlar idi.

Sağ oylar 2010 cumhurbaşkanlığı seçimini belirlemiştir. Sağın en güçlü adayı Başbakan Derviş Eroğlu oyların yüzde 50.38'ni alarak seçimi ilk turda kazandı. Eroğlu 1976 yılında Gazimağusa milletvekili seçilmesinden beri aktif siyasetin içindedir. Eroğlu UBP lideri olarak 1985-1993, 1996-2003 ve 2009'dan günümüze kadar toplam 18 yıl başbakanlık yapmıştır. Eroğlu, merkez sağ bir partinin başkanı olarak milliyetçi ve liberal-demokrat bir çizgide siyaset yapmaktadır. Onun liderliğindeki UBP sağ-sol seçmen oranının yüzde 60 – yüzde 40 civarında seyrettiği 2003 seçimlerine kadar gerçekleşen seçimlerin tamamında rahatlıkla birinci gelmiştir. 2003 seçimleri ile birlikte UBP çoğunluğu CTP-BG'ye kaptırdı. Eroğlu, 2005 genel seçimlerinde de partisinin ikinci gelmesiyle birlikte UBP genel başkanlığını bıraktı. 2008 yılında tekrardan Tahsin Ertuğruloğlu'na karşı yarışarak tekrardan UBP genel başkanı seçildi. Bu dönüşle birlikte, 2009 genel seçimlerinde UBP yüzde 44 oy alarak tek başına iktidar oldu ve Eroğlu tekrardan başbakan oldu. 2009 seçimleri ile birlikte tekrardan sağ partilerin oyları yüzde 60'ın üzerine çıkmış, sol partilerinki ise yüzde 40'ın altına düşmüştür.

Derviş Eroğlu 2000 ve 2005 cumhurbaşkanlığı seçimlerinde aday olmuştur. 2000 seçimlerinde Rauf Denктаş'a (oyu yüzde 43.5) karşı yüzde 30 oy alarak ikinci tura kalmış ama gelen baskılar ile seçimden çekilmiştir. Nisan 2005 seçimlerinde ise Talat'a karşı yarışmış ve ancak yüzde 23 oy alabilmiş ve Talat aldığı yüzde 55.6 oy ile ilk turda seçilmiştir. Talat, Şubat 2005 genel seçimlerinde partisi CTP'nin aldığı yüzde 44.5 oydan fazlasını alarak Nisan 2005 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde rahatlıkla birinci gelmiştir. Aynı seçimlerde sol partilere giden toplam oyların yüzde 54 civarı olduğu ortamda kendisi yüzde 55 oy almıştır. Nisan 2009 genel seçimlerde UBP'nin oyunu yüzde 44'e yükseltmiştir. Partisinin adayı olarak girdiği seçimlerde son seçimlerde yüzde 10.6 oy alan sağdaki Serdar Denктаş'ın Demokrat Parti'nin desteğini alarak sağ kesimin en güçlü adayı olmuştur. Ve seçimleri ilk turda kazanmıştır.

Sağın en güçlü adayı Başbakan Derviş Eroğlu oyların yüzde 50.38'ni alarak seçimi ilk turda kazandı. Eroğlu 1976 yılında Gazimağusa milletvekili seçilmesinden beri aktif siyasetin içindedir.

SDE Analiz

Derviş Eroğlu ve Kıbrıs Sorunu

Derviş Eroğlu'nun KKTC'nin 3. Cumhurbaşkanı olarak seçilmesi KKTC için yeni bir döneme işaret etmektedir. Bu yeni dönemin ortaya çıkmasında aslında yukarıda da izah edilmeye çalışılan Kıbrıs Türkleri arasında hem uluslararası aktörlere hem de Rumlara yönelik duyulan güvensizlik ve aldatılmışlık hissi önemli rol oynamıştır. Annan Planı referandumu sonrası AB, BM ve ABD'nin verdiği izalasyonların kaldırılacağına dair sözlerini tutmaması Kıbrıs Türkleri nezdinde ciddi bir hayal kırıklığı ve güvensizlik yarattı. Buna 2008 Eylül ayında başlayan ve büyük umut bağlanan Talat-Hristofyas arasında ceryan eden müzakerelerden ciddi bir sonuç çıkmaması da eklendi. Aslında yeni ortamın yarattığı rüzgar ile 2005 yılında propogandasını ve söylemini tamamen Kıbrıs sorununun çözümüne dayandıran Talat'ın cumhurbaşkanı seçilmesi ile yeni bir süreç başlamış oldu. Rum Kesimi'nde de Talat gibi sol gelenekten gelen komünist AKEL partisinin lideri Dimitri Hristofyas'ın cumhurbaşkanı seçilmesi ile iki 'yoldaş'ın soruna "Kıbrıslı bir çözüm" bulacağı umudunu yeşertti. Ne var ki, zaman ilerledikçe görüldü ki Talat-Hristofyas'ın yürüttükleri görüşmelerde ciddi bir mesafe alınmadı. Böylece Kıbrıs sorununa çözüm temelinde siyaset yapan Talat ve ekinin söylemlerinin altı boşalmış oldu. Bu görüşmelerin olumlu bir sonuca varmaması AB'nin Türk tarafı üzerindeki izalasyonları kaldırma sözünü tutmaması ve Türk tarafının çabalarını görmezden gelmesi ile Kıbrıs Türkleri arasında oluşan hayal kırıklığını daha da pekiştirdiği söylenebilir. Gelinen noktada, bütün bu gelişmeler Kıbrıs Türkleri arasında Kıbrıs sorununa olan ilgiyi azaltmıştır. İşte bu nedenledir ki; Kıbrıs Türkleri arasında yapılan kamuoyu yoklamalarında Kıbrıs sorunu işsizlik, ekonomi, eğitim ve sağlıkla ilgili sorunlardan daha sonra gelmektedir.

Böyle bir ortamda "eldekini koruma" ve "yaşatma" temelinde siyaset yapan Eroğlu seçimleri rahatlıkla kazandı. Aslında Eroğlu'nun seçilmesi belirli bir normalleşme sürecine işaret etmektedir. Ve bunun sonucunda KKTC demokrasisinin ve siyasetinin belirli ölçüde "Kıbrıs Sorunu"ndan bağımsız-

***"Eldekini koruma"
ve "yaşatma"
temelinde
siyaset yapan
Eroğlu seçimleri
rahatlıkla kazandı.
Aslında Eroğlu'nun
seçilmesi belirli
bir normalleşme
sürecine işaret
etmektedir.***

SDE Analiz

laşmaya başladığının göstergesi olarak değerlendirebiliriz. Annan Planına "evet" denilmesi ve sonrasında özellikle AB'ye ve onun savunucularına yönelik tepki ve hayal kırıklığı artık KKTC'de sadece "belirsiz ve muğlak bir süreci" ifade eden Kıbrıs Sorunu etrafında siyaset yapmayı pek mümkün kılmamaktadır.

Seçim sürecinde ve sonrasında en fazla dile getirilen konu, eğer Eroğlu seçilirse görüşmelerin çıkmaza gireceği ve dolayısıyla Türkiye-AB ilişkilerini olumsuz yönde etkileyeceği yaklaşımı oldu. Bu durumu açıklağa kavuşturabilmemiz için Kıbrıs sorunun yakın tarihine bakmamız gerekir. Bu yakın tarih bize göstermiştir ki; Kıbrıs sorunun çözümünde uzlaşmaz taraf Rum Kesimidir. 30 yıl zarfında Kıbrıs'ta çözüme en fazla yaklaşılan ve en iyi fırsat olarak görülen Annan Planına büyük bir ekseriyetle AB yetkililerini de kandırarak hayır demişlerdir. Referandum sonucunda, Türk tarafı uluslararası toplum nezdinde çözümü engelleyen taraf olmaktan kurtulmuş oldu ve Türkiye-AB ilişkilerine olumlu yansiyarak müzakereler başladı. Ne var ki, referandumun hemen akabinde Rumlar AB üyesi yapıldı. O tarihten beri Türkiye'ye karşı AB kozunu elinde bulundurarak daha fazla taviz koparma politikası gütmeye başladılar. Süreçte Papadapulos belirleyici bir rol oynadı.

2008 yılında Papadapulos'un yerine seçilen iktidardaki komünist AKEL'in lideri Hristofyas ile birlikte çözüm için yeni umut doğmuş oldu. Kuzeyde de "yoldaşı" Talat ile birlikte federasyon yapısına dayanacak "Kıbrıslı bir çözüm" bulabilecekleri dile getirilmeye başlandı. İlk defa olarak adanın her iki kesiminde de çözümü canı gönülden arzulayan ve katı tutumdan uzak iki lider masada yer alıyordu. Fakat iki yıl zarfında 71 defa görüşme yapılmalarına rağmen, Annan Planının taslağı tarzı bir metin bile ortaya koyamadılar. Hristofyas ve ekibi de aynen Papadapulos gibi işi yokuşa sürme, zamana oynama politikasını sürdürdüler.

Aslında burda sorgulanması gereken, şu an itibarıyla Kıbrıs sorunun önündeki en büyük engellerin neler olduğudur. Şu çok açık ki; beliren en önemli engeller Rum Kesimi liderlerinin sorunu çözmeye yanaşmaması ve adanın her iki kesiminde de iki halk arasında gittikçe artan güvensizlik ve ayrı yaşama isteğidir. Rum liderliğinin tavrına tüm siyasetini Kıbrıs sorununa federal birleşik Kıbrıs temelinde çözüme endekslemiş olan Hristofyas'ın tutumu bu duruma örnek gösterilebilir. Hristofyas farklı olduğunu vurgulamasına rağmen Papadapulos'un siyasetinin büyük ölçüde yürütmüştür. Güneyde kurulması öngörülen federal yapı konusunda halkı aydınlatmak için Hristofyas rejiminin hazırlattığı ve dağıttığı broşürde federal bir yapı Kıbrıs için en iyi rejim olarak sunulmaktan ziyade mecburen kurulması gereken bir sistem olarak sunulmuştur. Hatta bu metinde Kıbrıs için ideal olanın üniter bir yapı olduğu belirtiliyordu. Kıbrıs Rum Kesiminde hem kurumsal hem de ideolojik anlamda yerleşmiş, genel kabul görmüş olan yapı Türkler ile eşit konumda kurulacak bir siyasal yapının kabul edilemez olduğudur.

Kıbrıs sorunun önündeki en önemli engeller Rum Kesimi liderlerinin sorunu çözmeye yanaşmaması ve adanın her iki kesiminde de iki halk arasında gittikçe artan güvensizlik ve ayrı yaşama isteğidir.

SDE Analiz

Diğer önemli bir engelde her iki kesimdeki insanların bir arada yaşamak istememeleri olarak belirir. Son 5 yıl zarfında hem kuzeyde hem de güneyde yapılan kamuoyu yoklamaları bize göstermiştir ki, Kıbrıs Türklerinin ve Rumlarının çoğunluğu ayrı yapılar altında yaşamak istemektedirler. Bu yüksek bir oranda Kıbrıs Türkleri arasında ayrı devlete sahip olmalıyız şeklinde belirlemektedir. Güneyde de Kıbrıs Türkleri ile bir çatı altında bulunmak istemeyenlerin oranı çok yüksektir. Her iki kesimde de ise özellikle gençler büyük çoğunluğu iki ayrı devletin olması veya bugünkü durumun devamını en iyi çözüm olduğunu düşünmektedirler.¹⁷ Aslında bu durum bize liderlerin anlaşacağı olası bir metne hem kuzeyden hem de güneyden bir evetin çıkmasının artık çok güç olduğunu göstermektedir.

Bu iki önemli engele, daha geniş bir yazı konusu olabilecek, uluslararası toplumun sorunu çözme konusunda net bir irade ortaya koymaması ve özellikle AB'nin merkez ülkelerinin Kıbrıs sorununu Türkiye'nin üyeliğini engelleme veya müzakere sürecini uzatma amacıyla kullanması da eklenebilir. Ama bugün AB'de de tartışma konusu olan Kuzey Kıbrıs'a yönelik doğrudan ticareti başlatacak olan Doğrudan Ticaret Tüzüğü tartışmaları önem arz etmektedir. Eğer AB bu tüzüğü geçirir ise Rumlara yönelik bir baskı oluşabilir, çünkü bunu Kuzey'in tanınma yoluna girmesi olarak değerlendirecekler ve kendilerini birşeyler yapmak zorunda hissedeceklerdir.

Böyle bir ortamda KKTC Cumhurbaşkanı'nın Talat veya Eroğlu'nun olması herhangi bir fark yaratır mı? Kıbrıs sorununa çözüm bulmak için yürütülen müzakereler açısından hiç bir fark yaratmayacağı açıktır. Bunun en önemli nedeni, Rum tarafının tavrının net olduğu ve uluslararası toplumun onları zorlamaya yönelik hiç bir niyetinin ve eyleminin olmadığı bir ortamda, Kıbrıs Türk toplumu liderliğinin çözüm arayışlarında temel belirleyici aktör olmaktan çok uzak olmasıdır.

Olayı Ankara açısından düşündüğümüzde durum biraz farklılık arz etmektedir. Ankara, müzakerelerin devamına ve masadan kaçan taraf olunmamasına çok önem vermektedir. Bu anlamda Talat'ın "tavizkar" tutumu masada kalmak için işine yarıyordu. Ama Talat'ın en iyi seçimi Rumlar ile birleşmek, federal birleşik Kıbrıs'ı kurmaktır. Eroğlu için en iyi model ise iki devletli modelin, mevcut devlet yapısının Türkiye ile organik ilişkilere dayanarak mümkün olduğunca korunmasıdır. İşte bu nedenle, Eroğlu'nun en seçimi Ankara olarak belirlemektedir. Bu yüzden hiç bir şart altında Ankara hükümeti ile çatışmayı göze almayacaktır. Zaten propaganda sürecinde müzakere masasında kalacağını ve Ankara ile sıkı işbirliği içinde olacağını sürekli vurgulamıştır.

Bu noktada zihne takılan soru şudur; Eroğlu'nun Denктаlaşma riski var mı? AK Parti hükümetinin Denктаş ile yaşadığı sorunlar Kıbrıs sorunundan daha

Ankara, müzakerelerin devamına ve masadan kaçan taraf olunmamasına çok önem vermektedir. Bu anlamda Talat'ın "tavizkar" tutumu masada kalmak için işine yarıyordu. Ama Talat'ın en iyi seçimi Rumlar ile birleşmek, federal birleşik Kıbrıs'ı kurmaktır.

SDE Analiz

¹⁷ Bkz. http://:brtks/tv_bulten_havuzu/17.12.2009/genclikarastirma19ce.doc.

çok Türkiye iç siyasetinde yaşanan siyasal bölünmüşlükte Denктаş'ın taraf olması ve bölünmüşlük çerçevesinde Kıbrıs sorununu kullanmasıydı. Aynı durumun şu an itibariyle Eroğlu için sözkonusu olduğunu söylemek çok güçtür. Pragmatik ve tecrübeli bir lider olan Eroğlu Ankara ile çatışmanın ve zıtlaşmanın kendisine ve temsil ettiği siyasi çizgiye (partisi UBP'ye ki organik bağlarını sürdürmek isteyecektir) zarar vereceğini çok iyi değerlendirebilir.

Böyle bir tavır Eroğlu'nun seçim sürecinde ileri sürdüğü fikirlerden vaz geçeceği anlamına gelmez. Hepsini masaya taşımaya çalışacaktır ama Ankara ile zıtlaşmamaya da özen gösterecektir. Eğer Ankara hükümeti onun söyledikleri ile çelişen bazı fikirlerin müzakere sürecinde kullanılmasında ısrarcı olur ise rahatlıkla "Anavatan böyle istiyor" diyebilecek bir lider olarak görünmektedir. Uzun vadede Eroğlu'nun KKTC Cumhurbaşkanlığı Ankara'nın ada üzerindeki çıkarlarını korumak ve halen sürmekte olan müzakereler sonucunda ortaya çıkabilecek muhtemel bir belgenin halk tarafından kabulü açısından en iyi tercih olarak belirlemektedir. Burda aslanan 26 Mayıs 2010 tarihinde tekrar başlayacak olan müzakerelerde Eroğlu'nun masada "diklenmeden dik durmayı" becerip beceremeyeceğidir.

***Uzun vadede
Eroğlu'nun KKTC
Cumhurbaşkanlığı
Ankara'nın
ada üzerindeki
çıkartlarını
korumak ve halen
sürmekte olan
müzakereler
sonucunda ortaya
çıkabilecek
muhtemel bir
belgenin halk
tarafından kabulü
açısından en
iyi tercih olarak
belirmektedir.***

SDE Analiz

Doç. Dr. Yılmaz ÇOLAK

1969 yılında Görele’de (Giresun) doğdu. 1993’de ODTÜ Sosyoloji Bölümü’nü bitirdi. Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü’nden 1994 yılında Yüksek Lisans ve 2000 yılında da “Civilizing Process from Above: Culture and State in Turkey, 1923-1945” başlıklı tezi ile Doktora derecesi aldı. 2007 yılında doçent oldu. Halen Doğu Akdeniz Üniversitesi Siyasal Bilgiler Bölümü’nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. 2003 yılında Belçika Brugge’de United Nations University’de “Misafir Araştırmacı” olarak bulundu. “Türkiye’de Devletin Kimlik Krizi ve Çeşitlilik” başlıklı kitabı ve Türkiye’de kültür-devlet ilişkisi, dil ve tarih politikası, kimlik hareketleri ve vatandaşlık siyaseti, Kıbrıs’da göç, kimlik-vatandaşlık, milliyetçilik ve tarih yazıcılığı üzerine basılmış makaleleri vardır.

Tasarım - Baskı:

Başak Matbaacılık ve Tan. Hiz. Ltd. Şti.

Anadolu Bulvarı Meka Plaza No:5/15 Gimat / ANKARA T: 0312 397 16 17 F:0312 397 03 07

www.basakmatbaa.com

Sağ-milliyetçi çizgideki bir lider olan Derviş Eroğlu'nun cumhurbaşkanı seçilmesi ile KKTC ve Kıbrıs sorunu yeni bir döneme girmiştir. Bu seçimler Kıbrıs sorunu ile ilgili uzun süredir devam eden Talat-Hristofyas arasındaki müzakerelerin belirli bir noktaya geldiği, Türkiye'nin AB'ye üyelik müzakerelerinin Kıbrıs sorununa kilitlendiği ve KKTC'nin iç sorunlarının artık yönetilebilir olmaktan çıktığı bir dönemde gerçekleşmiştir.

Kuzey Kıbrıs'ta siyaset ve toplum son on yılda ciddi bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçti. Kıbrıs'ın tamamının AB'ye katılma ihtimalinin gündeme gelmesi ile başlayan bu süreçte 2003 yılında, yeni bir siyasi elit grubu, muhalefetteki sol parti CTP-BG'nin seçimlerde birinci parti olması ile birlikte iktidara geldi. 2005 yılında CTP-BG lideri olan Başbakan Mehmet Ali Talat KKTC'nin 2. Cumhurbaşkanı seçilmesi ile dönüşüm tamamlanmış oldu. Tekrardan sağ-milliyetçi siyasetin öne çıkmasıyla 2009 yılında yapılan genel seçimleri Derviş Eroğlu liderliğinde merkez sağ parti UBP kazandı ve lideri Nisan 2010'da cumhurbaşkanı seçildi. Bu değişimde uluslararası aktörlerin izalasyonların kaldırılacağına dair sözlerini tutmamaları ve büyük umut bağlanan Talat-Hristofyas arasında cereyan eden müzakerelerden ciddi bir sonuç çıkmaması Kıbrıs Türkler arasında ciddi bir hayal kırıklığı yarattı.

KKTC'de yeni ortaya çıkan siyasal yapının ve Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu'nun liderliğinin Kıbrıs sorununa çözüm bulma girişimleri üzerinde etkisi olacağı açıktır. Ancak tüm siyasi meşruiyetini ve varlığını Türkiye'ye dayandıran bir siyasi geleneğin temsilcisi olarak Eroğlu'nun Ankara'nın Kıbrıs politikaları ile çelişeceğini ileri sürmek çok güçtür.

www.sde.org.tr